

premalo razvijajo svoje lepe darove, zato nimajo prave, temeljite izobraženosti. Najraje zahajajo v kavarne, v gledališča, na večerne veselice in na krasno šetališče za mestom. Madrider govori zelo slabo španjščino. Kakor Kastilec sploh, tako je tudi Madrider zelo delomrzen, a v mnogem drugem se razlikuje od Kastilca in ostalih svojih rojakov. Kastilci so molčeči in resnobni, Katalonci trmasti in skriti, Valenci ognjeni, strastni, Budaluzci pa na vso moč dobrovoljni, toda nečimurni bahači. Madrider nima nobene teh lastnosti cele, pač pa vsake nekaj, in to zmes je spojil s prikupljivo uglašenostjo. Madrider se rad norčuje iz svojih rojakov, izvrstno zbija šale z njihovimi napakami in slabostimi. Španjec sploh le slabo govori o svojih rojakihi. Pokrajina dolži pokrajino in se pritožuje nad njo, in če se tujec spusti v pogovor z njimi, kedar so si kaj navskriž, more izvedeti marsikaj smešnega in kratkočasnega od njih.

Če se je general slabo obnesel na vojski, tedaj zmigujejo z rameni in velé: „I no, Andaluzec je!“ Vsako natezanje telesno je na vso moč zoprno nasladnemu Andaluzcu. Za vojaštvo nič kaj ni sposoben, in v zadnji medsebojni vojski so morali voziti skoro polovico andaluških vojakov. Ob vsem tem pa je Andaluzec jako živ in ponosen, govorjenje njegovo in obnašanje je oblastno, noša in sploh vse, kar se vidi na njem, pokaže, da se rad baha. Govori najraje o sebi in o svojih činih, laže pa tako, da je strah. A če ga tujec ustavi kakor gré in se spodobi, vpade mu koj vse, ter je skromen in tih.

Aragonec je pa drugačen. Ponaša se, ker se zaveda smelosti in odvažnosti svoje; tudi je stanoviten in hraber. Iz njegovega bitja odseva sila in ostrost, a tudi hladnokrvna odločenost. Za čudo trdovratno se drži domačih običajev in naprav, in o svojeglavnosti njegovi velí pregovor: „Daj Aragoncu žebelj zabiti, in preje ti ga bode zabil z glavo kakor s kladivom.“ Vnanjost njegova je do celega možata, spojena s plemenitim mišljenjem; preje ti odpusti zmoto ali zločin kakor podlost. Hladnokrvno porine bodalo v srce njemu, ki se mu je bil pregrešil na časti ali na gostoljubju.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Iz odgovora Windhorstovega Bismarku.

Ko je dné 28. januarija t. l. knez Bismark s toliko strastjo zagovarjal izganjanje Slovanov iz Pruskega in je pri tej priliki enako očital nemškim katolikom v zboru, da so zavezniki nasprotnikov pruskega kraljestva, odgovoril mu je volja nemških katolikov v državnem zboru Windhorst med drugim sledeče:

Ako se je reklo, da je pridruženje Poljcev k nam vzrok, da so se te cerkvene stvari na Nemškem in na Pruskem poiskale, tedaj mi je to nerazumljivo. Poljci so polnoopravičeni pruski podaniki (prav res!) ako se njihove pravice kratijo, branim jih z enako odločnostjo, kakor svoje lastne (pohvala), in bi to storil za vsega drugega. Kaj se z dobro-pruskim mišljenjem dá združiti, pokazal je pokojni gospod pl. Gerlach, ki je na take napade mirno izrekel: „Trdno se držim obljub svojih kraljev, in vendar-le se je Poljcem zgodila krivica.“ (Pohvala.) Danes se ve da smo čuli, da oklic pruskega kralja ni vreden soldiča. (Ugovor.) Veselilo me bo, ako je v stenografičnem zapisniku drugače, toda rečeno je bilo tako. Meni se zdi, da te pogodbe danes veljajo, kakor zmiraj. V ustavi je zapisano jasno in odločno

v §. 7: „Prusi so pred postavo enaki“; vse, kar se je storilo proti Poljcem, in oziroma, kar se namerava storiti v smislu predlogov, se ne more v soglasje spraviti s tem paragrafom. (Prav resnično!) To je proglašenje izjemnega stanja, kar se pa ne sme trpeti, in ako se hoče iti tako daleč, izposestovati vse plemenitaže Poljske (ugovor), to se je reklo! — potem uže ni varna nobena vrsta. (Prav resnično.) Ako dobimo enkrat vlado Bebelovo (socijaldemokrat), katera si poreče o (Bismarkovem gradu) Schönhausen, to je stanovanje, katero se dá rabiti, in posestniku prepustí, poiskati si drugega stanovanja, reklo bi se morebiti tudi: Pojdite v Ameriko, v Holandijo, v Kamerun. (Veselost.) Posamesne naredbe, ki se nam predložé, bomo preudarjali in potem bomo glasovali, pa prej moramo imeti na drobne predloge. Nikakor ne prikrivam, da ne želim, da bi se v dotičnih delih dežele odrival nemški živelj in ako Poljski to dela protipostavno, sodeloval bom tudi jaz, da se mu nasprotuje. Ako pa se Poljska po naravnem razvoju ojačava in prebivalstva oddaja večje število, potem tega ne morem prenehati. To je ravno tek narave. (Veselost.) Med Poljci razločevati nam je dvoje vrst: enkrat one, ki so k nam došli z unanjih dežel, dalje pa one, ki so doma izrejeni in imajo domovinsko pravico. Slednji imajo tako pravico, kot vsak Prus. Kar zadeva naseljence, mislil bi, ako se res dokaže, da se naseljevanje ne strinja z našimi koristmi, da smemo reči, od sedaj dalje ne pustimo nobenega več k nam. Brez pomislika moremo odgnati tudi vse rovarje, toda brez razločka odganjati tudi one, ki so pri nas bivali uže dolga leta, ki so se z nami borili v vojskah, zato nimamo pravice, to je v nasprotju s krščanskim in mednarodnim pravom. To nar. d. kazal nam je danes državni kancelar kot čisto politično, ker bi Poljci v slučaju vojske mogli postati nevarni. Vzroki, katere je prej navedel minister notranjih zadev, glasé se drugače. (Prav res!) Unanjim vladam se je reklo, da se je izganjanje zaukazalo zaradi verskega in jezikovskega premikanja. (Čujte, čujte!) Ako tako, tedaj morajo tudi nas izgnati iz Hanoveranskega. Tudi tam bilo je tako premikanje pod ščitom državnega kancelarja. Pa o tem se ni nikjer govorilo.

Človek prisiljen je k mnenju, da smo z gospodi (Poljci), katere sem imel za miroljubne, v vojski. Kaj se ne pomisli, kaj so Poljci storili za Prusko? Spominjamo se 18. polka pri naskoku na Düpelske trdnjave, petega vojnega oddelka v avstrijski in francoski vojski! — Dalje trdil je gospod kancelar, da se je Pruska držala tega, da se nasprotstva med zaveznimi državami in Avstrijsko rešijo pod 4 očmi. Ne vem, jeli je tudi pogodba z Laško nastala. Treba je vse svoje zapombe skupaj zbrati, ako se sem pride, zato da človek ne postane negotov v zgodovini, katero je sam doživel. (Prav resnično!)

Dalje čuli smo nejasne migljejo o onem, kar bodo zavezne vlade storile proti večini državnega zbora, katera jim ni po volji. Razpustite vendar državni zbor, vpeljite celó nekako diktaturo, mi bomo mirno čakali. Z državnim zborom, ki je dovolil tako težke davke, moralo bi se drugače postopati, sicer bi se znalo tam začeti drugače govoriti.

Splošne besede, kakoršne so se rabile, ne morejo napraviti vtisa, strahov se ne bojim. (Prav dobro!) Današnja razprava je tako zelo zanimiva, ker se danes združena vojna konservativcev in narodno-liberalcev prvič poskuša v ognju pred očmi vojskovodja. (Velika veselost.) Stvar pa ima resno stran, katera se pojasni, ako povem, kar se mi je pripovedovalo. Ko so se v državnem zboru razprave izšle, kakor znano, spravljal se je govornik programa Heidelberškega gosp. Miguel na delo

in spisal je predlog, ki je bil namenjen kot nasproten predložen biti v državnem zboru. (Čujte, čujte!) Pravijo, da se je predlog pokazal državnemu kancelarju (čujte, čujte!), on ga je odobril in se je potem vrnil frakciji (dotičnemu klubu), katera mu je soglasno pritrdila. (Poslanec pl. Einern kliče: Kaj ta človek vsega ne ve!)

Jeli ga hočete videti pl. gospod Einern? Jeli vam hočem predložiti prvoten načrt dr. Miguela? (Govornik kaže papir na kviško. Velika veselost.) Potem pa so bili narodno-liberalci izrekoma gospodje pl. Rauchhaupt in Minnigerode vendar preveč liberalni (veselost), da bi bili pritrdili predlogu bivšega liberalca, vsled tega predložil se je v dostojnejši in milejši obliki.

Kdo ga je izdelal, ne vem, pa ta trenutek se trdi, da je bil to gospod pl. Hamerstein. Da bodo prosto-konservativci pod vodstvom dr. Wehra zadovoljni, bilo je vsikakor pričakovati.

Tako predložil se je ta predlog po združeni stranki, in videli ste, kako se je državni kancelar trudil, zagovarjati ga z večim uspehom, kot gosp. pl. Rauchhaupt. Zdaj se tudi razume, kaj si gospod pl. Einern v tem misli, da naj se predlogov ne stavi, ako se nima dotike z vlado. (Velika veselost.) Kar se tiče konservativcev, me je veselilo čuti, da jim predlog ni bil po godu. Tedaj pa vprašam, jeli se je čulo kedaj, da bi se bilo splošno kazanje na naredbe smatralo za zadostno, da se v ta namen dovolijo sredstva, pa brez omejitve. (Prav resnično!) V ta namen treba je velike svote, in po razjasnilih državnega kancelarja morete presoditi, v kaj se bodo prej ko ne obračali dohodki iz monopola žganja. (Živahna pohvala med Poljci in v središču.)

Iz državnega zbora.

Zbornica poslancev prestopila je uže k resnemu delu, akoravno se še v javnih sejah ni stvarno rešil noben predmet, se pa v odsekih razpravljajo uže prav resno deloma važni predmeti in enako se tudi različni klubi pečajo z raznovrstnimi tvarinami. Izmed odsekov sta izrekoma budgetni in davkovski odsek, katera sta pričela svoje delovanje.

Budgetni odsek rešil je uže nekaj oddelkov državnega proračuna in ki zboruje dan za dnevom, in kateri v sredo baje prestopi k razpravi proračuna za naučno ministerstvo, pri katerem se bo naučnemu ministru Gauču podala prilika, radovednim poslaniškim krogom skrivnosti svojega prihodnjega programa. Davkovski odsek pa je rešil v svoji drugi seji začasno vse predmete, ki so mu bili izročeni po sklepu zbornice, s tem, da jih je izročil posebnim poročevalcem oziroma pododseku.

Tako izročil se je predlog dr. Roserjev, zadevajoč obroke za plačevanje zemljiškega davka strokovnjaškemu poznateljju kmetijskih razmer, bivšemu udu centralne komisije za vrejenje zemljiškega davka — konservativnemu Dobelhammerju. Vladni predlog, zadevajoč plačevanje davka od državnih železnic, izročil se je bivšemu poročevalcu takih prošenj iz pretekle dobe, dr. vitezu Mezniku. Pri predlogu Lienbacherjevem, zadevajočem premembo postave o hišnem davku nastala pa je takoj precej obširna razprava, pri kateri so se strinjali vsi glasovi v tem, da naj davkovski odsek seže po vseh nedostatnostih, ki so se pokazale pri tej postavi in ne omeji svojega pretresavanja samo na predlog Lienbacherjev, ob enem pa se je vendar tudi naglašalo, da ne kaže spuščati se v nedosegljive zahteve. V tem smislu izročil se je predmet pododseku 5 udov,

v katerega so bili izvoljeni gg.: dr. Poklukar, grof Djedušicki, vitez Stangler, baron Somaruga in dr. Angerer; kakor imena pričajo, zastopani so uže v pododseku. kolikor moč poglobitni deli naše države, ker zastopa zahodne dežele Tirolec dr. Angerer, severne Česke vitez Stangler, Gališke grof Djedušicki, osrednje dežele z Dunajem dunajski poslanec baron Somaruga, južne dežele pa slovenski poslanec dr. Poklukar. Po strankah spadajo 3 udje desnici, 2 pa (Somaruga in Angerer) levici.

Bolj pomenljivo, kakor delovanje odsekov ali zbornice pa je bilo v zadnjem tednu gibanje v državno-zborskih klubih. Pomenljivo je izrekoma to, da je nemški klub tudi uradno pokazal svoje velikomemške in v tem svoje protiavstrijske namene.

Da je do tega prišlo, ne more se čuditi nihče, kdor je opazoval, kako brez ovir in izzivljivo se je smelo uganjati malikovanje Bismarkovo.

Ko je tedaj Bismark pri poljski debati v pruskem deželnem zboru spustil svoj znani, žvepleno-goreč govor, takrat vskipelo je srce od radosti tudi vsem Velikomemcem v Avstriji posebno zato, ker se je tako košato šopiril s svojim izključno nemškim stališčem in je napovedal uničenje slovanstva v Pruski.

Nemško-liberalno časništvo naše takrat ni moglo dosti prehvaliti železnega kancelarja in izrekoma „Neue Presse“, ki se tu in tam še nasproti Schönererjevem in Knotzovcem hoče hliniti z nekakim avstrijskim domoljubjem je bila kar raz sebe od samega navdušenja za Bismarka in v svoji modrosti provspela se je do izreka, da zveza med Nemško in Avstrijsko je dalje samo tedaj mogoča, ako se tudi pri nas po izgledu Bismarkovem zatira Slovanstvo, in tedaj zopet vladanje prevzame liberalno Nemštvo.

Enako prepevali so in deloma še z večim navdušenjem za Bismarka drugi nemško-liberalni časniki.

Naravno je tedaj, da se je tudi nemški klub pod vodstvom štajerskega Heilspurga, pemskega Knotza in dunajskega Weitloffa čutil poklicanega, iz palače avstrijskega državnega zbora venkaj svojemu mojstru Bismarku na veliko trobento zatrobiti gromč glas slavljenja tako, da naj bi odmeval enako po avstrijskih kot nemških pokrajinah, kakor daleč sega (dolgi) nemški jezik. In res zbral je mogočni Heilsberg svoje zveste slušatelje v prostorih nemškega kluba, in tam razkrili so si nemški bratje svoja prenapolnjena srca in sklenili so navdušeno addresso do mojstra Bismarka, ne kakor bi jo sklepali srečni narodi svojemu vladarju, ampak kakoršno bi narekovalo pogina rešeno človeštvo, čudotvornemu božanstvu.

Zadovoljni sami s seboj in povzdignjenega srca razšli so se po širokem dunajskem mestu in pripovedovali so o svojem velikem činu prijateljem, tudi onim iz nemško-avstrijskega kluba.

S tem trenutkom pa se je vendar še oglasilo v nekaterih glavah, ki ne verujejo brezpogojno in slepovsega, kar kriči Knotz ali Schönerer, spominjali so se še nekateri, da je Dunaj še središče Avstrijske in sedež starodavne vladarske hiše Habsburžanov — in naravno — tekle so se nekoliko skušenim politikom — misli dalje, da ta pot ne pelje do dolgo zaželjenega vladanja.

Zbral je tedaj tudi Scharschmid svoj nemško-avstrijski klub, posvetovalo se je dolgo in dolgo, kako da naj bi se zabranil korak nemškega kluba; poslanci klubovi tekali so sem ter tje in konečno doseglo se je — prav malo — skoraj nič: dete nemškega kluba krstilo se je na ime „resolucije“ (izjave) na mesto prej zbranega „adrese“; stvarno pa je ostal nemški klub pri svojem sklepu.